

מעשיות

סועד הוא, כדבר יום ביומו, בין הערבים בבית-מוזון כן המדרגה השלישית במורד העיר, בקצהו.

ויושב הוא תמיד על-יד החלון, הפונה אל הווייכסל, ומרדף, בין מאכל ומאכל, את גלי מירחחול, או את העננים בשמים. אוהב הוא את התנועה העצלה של קרעי העננים ושל גלי החול על שפת הווייכסל. כך זוחלים גם קרעי המחשבות במוחו, עיף הוא זה כמה ימים.

אך הערב ישתנה הדבר. היא תבוא, היא כתבה לו שתבוא הנה מכתבה בצלחת בגדו.

„אך מעשיה תכין... מעשיה יפה“.

והיא כותבת בפירושי, שאיננה אוהבת אותו, כי אם את ספוריו היפים, ואולי עוד — את עיניו הלוחשות, בשעה שהוא מספר. „אתה אדם מכוער, בגדיך אינם נקיים, ואישוני עיניך קטנים כדי להפיל אימה“... אך כשהוא מספר, האישון ממלא את כל חללה של העין.

וכך היא עושה תמיד: על המעלות תדאה; אך הוא שומע את פסיעותיה הקלות. מאחורי הדלת תעמוד רגע; תיטיב את שערותיה או תתבונן בעד חור המנעול, אחרי כן תדפוק פעם או פעמים. הוא קורא: „בואי“ — הדלת נפתחת, ובביאה על המפתח תשאל: יש מעשיה?

אם אין, תשוב על עקבה.

קולה יפה מאד, קול עמוק, אך הוא אינו אוהב לא את קולה ולא אותה; אוהב הוא את עיניה הגדולות והלוחשות,

ואת החכליל הזך על לחייה הלבנות, ואת חכליל סחוס אונה הקשבת, ואת הרטט האוחז בה בשעת „סכנת נפשות“ ואת התרפקותה ותחנונה: „אל נא תעש עמהן כלה!“ כלומר: עם הנפשות — עם בן-המלך או בת-המלכה.

„כל היום אני תופרת, העבודה קשה, אל נא תרגיזיני... ספר דברים טובים“.

והיא אוהבת את המעשיות בבני-מלכים ובנות-מלכים; את הגנים התלויים באויר, ואת הברבורים הלבנים על האגם, הנהפכים בכל עת מצוא לעלמות יפות ולבחורים יפים...

מצחו מתקמט, מי יודע אם יוכל לספר לה היום. מאין יקח לה מעשיות כאלה? הוא גדל בבית האופל... ועתה מוחו עיף מאד, זה ימים הוא רודף אחרי חומר לספורים ככלב דולק אחרי זבובי-קיץ...

הוא אוכל ובקרבו מתרקמת מעשיה בת-המלכה, והוא משתאה לה, בהיסח הדעת באה, והיא נארגת בחביון הנשמה בקורי עכביש, בקרן חשכה לנוגה הירח.

בת המלכה ישינה על ראש ההר, וההר גבוה, גבוה מאד.

אמנם, הר גבוה מאד לא ראה מעודו. אבל — אין דבר.

מה איכפת לו, אם יאמר, שראשו מגיע השמימה. אליה השמים קרובים מאד, וגם לא תשתאה. בלילה מזהירים על ראש ההר הכוכבים כגולת כותרת... ביום המעונן — הענן נראה כצנארון של ההר. ועל הור-ההר שוכבת בת-המלכה, על ערוגת בושם היא שוכבת, והערוגה מונחת על גבי הענן, ומנגד נוגה השמש שלל צבעים לענן — הוא בוהר באש...

ובת-המלכה ישינה; ונשים מכשפות (פה תודעו קצת) צובאות עליה... וכה היא ישינה; ותעור — כה כתוב שחור על-גבי לבן בספר ההשגחה — אך אז, כאשר ישק לה בער יפה עינים, אשר לא טעם טעם חטא... (פה, בשמעה „ישק לה“, תעצום עיניה)!

HE STROLLED along the bank of the Vistula, thinking: “Today she will come.”

And so thinking, he saw it all in the most vivid colors:

He is sitting on the bed in his room, in the darkness, waiting. Every sound on the stairs makes his heart beat faster, and he asks himself: “Why? I’m not in love with her, am I?”

And then it is really she: he recognizes the light, swimming step. He gets up and kindles the lamp on the table. She, meanwhile, pauses on the other side of the door. She is catching her breath; the flight of stairs is a long one. She is putting her hair in order; she stops and peeps in through the keyhole. Then she taps with one finger on the door, almost inaudibly.

“Come in.”

She opens, and asks from the doorway: “Got any stories for me?”

“Yes, I have.”

If he hasn’t, she turns back. She doesn’t like *him*, she says. In fact she’s frightened of Jews. But she loves his stories.

Their acquaintanceship began in Warsaw’s Saxony Park, in a downpour of rain. She stood under a tree. She

wore a thin white blouse, and she had no galoshes on. The tree afforded little protection, and she kept glancing up through the sparse branches, her face expressing mingled fright and hope. As he was carrying an umbrella, he went up to her and offered his assistance. She hesitated. He pleaded earnestly with her, and finally she yielded. She excused her hesitation: there are so many bad people about. . . . But his voice, she said, gave her confidence. Encouraged, he offered her his arm; still hesitant she took it and gave him her address.

As they walked along the streets—he had not the money for a droszky—she told him she was a seamstress. (Right. He had noticed that her fingertips were pitted with tiny holes.) And she learned from him that he was a writer. Does he write songs? No, stories. Stories! Oh, she loves stories! To which he answered that he could tell her no end of stories. Would she let him come to see her? No. She had no father, and her mother was mean. When she said this her voice trembled a little. The ideal! A man coming to visit her—and a—*a Jew* at that. She did not use the word *Jew* easily; she blushed and threw a comical sideways glance at him. “How do you know I’m a Jew?” The eyes, the hair, the way he spoke, and—well—the nose. She giggled. Her voice was pure and childlike; and yet the forehead was already wrinkled.

During the summer they used to meet in the Saxony Park. During the winter she would steal up to his room, at rare intervals, for a story. When she planned to do that, she would leave a message for him in the morning with the janitor. This very day he had received such a note from her. Her Polish was illiterate—a dozen mistakes on every line: but so childishly warm.

“Jew, have a story ready for me. But a happy one, with a princess. Life is so sad. And you mustn’t dare to touch

יש התחלה, עתה צריך לשלם וללכת.

אבל אינו משלם ואינו הולך, לפי שאינו רוצה לשנות ממנהגו.

בין הערבים יחיד הוא בבית-המזון. כשהוא אוכל — ה„צהובה“ מתנמנמת על-יד השולחן הארוך, הוא המזונן. ככלותו לאכול הוא עושה כדור-לחם וקולע אליה, אל חוטמה הארוך יותר מדי, וכשאיננו מחטיא, היא מתעורר בפחד והוא צוחק.

ומדי יום ביומו היא שואלת: למה האדון מסתולל? ומדי יום ביומו הוא עונה לה: צריך להסתולל קצת — ומשלם. אך היום יש אורח שני בחדר, וה„צהובה“ אינה מתנמנמת, יושבת היא אצל האורח השני ומשוחחת אתו. „יש להם דין ודברים... גם לדונג הצהוב הזה יש דין ודברים.“ ויש לו פנאי, ויכול הוא להמתין עד שעת הכושר. אגב — יש לו אך התחלת מעשיה.

ומכין הוא כדור-לחם וחושב. „יהיה צעיר שואף, שלא טעם טעם חטא, ושמע על דבר בת-המלכה ונשבע בנקיטת חפץ (לה לא יגיד „בנקיטת חפץ“; היא לא תבין) לעורר את בת-המלכה, ויעזוב השואף את בית-הוריו ואת בית-הספר (צעיר הוא השואף); ויעזוב את עירו ואת מולדתו, וילך, ויתע לבקש את ההר, ששם בת-המלכה ישיבה, והמכשפות צובאות עליה —

הענייה של צחוק מופיעה על פניו. רואה הוא את השואף ההולך כחוש, באויר; אבל הוא לא יתן לו להגיע אל מחוץ חפצו. אי אפשר, שתכלה המעשיה כה מהרה... באמצע הדרך, טוב מזה — לא הרחק מן ההר, ירעב השואף; אז הלהם מילקוטו! וכגש על דרכו נערה ברינה וגדולה, וגסה קצת — כפריה. וביד הכפריה — ככר לחם.

התחנן אליה:

— עלמה טובה, תני פת לחם.

— חנם לא אתן. קחני לאשה ואפרנס אותך!

— אבל עלי לעורר את בת-המלכה!

— הבל הבלים! שאני וחשבע לחם...

— אני רוצה בבת-מלכה —

— אם כן, תפרנס אותך היא —

— אבל טרם אגיע אליה אמות ברעב.

— ומה איכפת לי? מות ברעב! גדולים וטובים ממך מתים ברעב.

והכפרית קשת-עורף; ויכנע השואף, וישבע לה, ויקח

מלחמה, ויאכל...

צריך לשלם וללכת.

האורח השני לא הלך עוד, והוא איננו שבע-רצון מסוף הספור. אין זה מעשיה בבת-מלכה, כי אם מעשיה בשואף, והיא תשאל לבת-מלכה...

„והלך השואף אחרי הכפרית אל הכפר, ונשא אותה לאשה בחופה וקדושין, כדת... עמד בדבורו השואף, וכינן שידע קצת קרוא וכתוב, היה למורה בבית-הספר, ואת דבר בת-המלכה שמר בלבו. כי אמר, אולי תמות הכפרית. כלומר: אמר בלבו; מפיו לא הוציא אף הגה קל.

אבל כאשר הזקין, גילה את הסוד לארבעה תלמידיו הטובים. — „לכו אתם! אין כוחי במתני עוד לטפס על הרים...“ באותו הרגע יצא האורח השני, והצהובה שואפת רוח כעיפה ועוצמת את עיניה.

חיש התעופף מידו כדור-לחם ויך בחוטמה.

— למה אדוני מסתולל?

— בואי הנה, צהובה, ואספר לך מעשיה.

— למה לי מעשיה?

me. I'm not interested in you. You are so ugly. If you touch me I shall scream and run away. Do you hear?"

And yet he had ways of softening her: the story he is telling takes on a mournful tone; the king's son and the queen's daughter are in danger. . . . The lovers have been driven apart by a terrible slander, the work of false people. And if he feels like it, he can throw the queen's daughter into a dungeon, while somewhere else, in an alien land, the king's son is being led to the gallows. They're the victims of a horrible frame-up. And then the listener throws herself on her knees before him and catches his hand; or she strokes his face in sheer pity for the unfortunate lovers. Then, for one kiss on the lips, he conjures away the dangers and brings prince and princess together to the strains of the wedding march.

Why does he do that? What does he want her kiss for?

He is sorry for it every time it happens—and yet there is something that draws them to each other. Both are filled with longing for happiness; both have missed it; both are willing to be deluded for a few minutes. Two lost, desolate souls.

Once he asked her: "Does your mother hit you ever?"

She turned pale and her eyes flooded. "I won't tell you. I'd rather hear your stories." And he stroked her brown hair and went on.

Now, as he strolled along the river bank, he felt that he had no story for her. His mind was confused and restless, like the water dashing up against the bank. His thoughts wandered vaguely, like the formless clouds overhead.

What obscure thing was it that was eating at his heart?

He remembered suddenly that he had not yet eaten that day.

There had been a sort of restlessness, a running about and a rummaging in his lodgings. The sun had unex-

pectedly broken through the clouds that morning, and, getting out of bed, he had left the house without even drinking a glass of tea. The streets, too, were oddly agitated. What the devil was it all about? Now and again passers-by had jostled him. He had barely managed to make his way down to the river bank, where it was his habit to stroll mornings. By now he was quite faint. He felt in his vest pocket. Yes, he still had some change. He turned and made for the restaurant where he usually took his lunch; there he sat down by a window that looked out on the Vistula.

The restaurant was empty. "Yellow-face" sat behind the food-laden counter, dozing. She woke as he came in, and greeted him sleepily. Still half asleep, she served him, then went back to her perch to doze again. He ate meditatively: there *had* to be a story of a king's son and a queen's daughter. She, the queen's daughter, would have to be asleep somewhere on a mountain peak. A magician or a witch would have to be guarding her. Today he would add something—there would be a serpent at her feet. He'd given her so many queens' daughters—the serpent would make a special impression. And the mountain peak would be a very lofty one. He had never seen a high mountain, but he would say: "High, very high, very high up . . ." and she would lift up her eyes and follow his forefinger. Below the point where the queen's daughter slept, he would draw about the mountain a circlet of clouds, and to make it prettier, the clouds would be edged with crimson. Down in the valley no one knows about the queen's daughter; the clouds conceal her. Right through the year the circlet hangs there. That too is a piece of magic. But high up, 'way above the sleeping princess, there is an eternally blue sky; she lies between cloud and heaven, the serpent at her feet.

He finished his meal. A king's son would have to be found on the way home. Meanwhile he had to pay the check. Yellow-face still dozed.

He tried to waken her in his old, approved fashion: he would make bread-pills and flick them at her long nose. One in twenty would hit the target, and Yellow-face would start out of her sleep, frightened. "I beg your pardon, sir. Is that your idea of a joke? What did you have, sir?" He would smile good-humoredly, tell her, and pay.

This time it didn't work. He aimed countless bread-pills, never hit Yellow-face. Meanwhile he kept thinking of his prince.

He clawed out a soft lump of bread, rolled a few pills, forgot to aim them. The prince! He saw him suddenly. There he was, marching across field and forest. A raven, which he had once rescued from certain death, had told him the secret of the sleeping princess. . . . The raven flies before him, showing him the way. But of course it won't be as simple as all that. One can't let the prince reach the happy end of the story in a single chapter. For when the story is ended the listener goes home, and he is left alone with his agitated nerves and his incomplete thoughts. Well, then, he will bring in a wolf; and after that a river. So the prince will uproot a tree and float himself across the river on it. After that an impassable mountain will confront the prince; whereupon the raven will take him on its wings and fly him over. No, not the raven, but an eagle, the raven's uncle. And then—and then—well, after that the prince will simply start feeling hungry. The banal and the commonplace always have to come in. Even a king's son can become hungry in the midst of his adventures. The raven sets out to get food for him, but it's a long way to the nearest village, and the raven does not return. The sun blazes overhead; the barren fields

stretch in every direction. If only wheat grew hereabouts; he would forget his dignity as a king's son and tear a few ears from the stalks. But nothing grows here except bitter herbs, and before flying away the crow warned him: "Don't touch them. They are poison." That's the work of the magician who guards the sleeping princess; for now we are not far from the mountain, and more than one adventurer has eaten of these bitter herbs and been poisoned.

How hard, how frightfully hard it is to wait for the raven. The prince's heart faints in him. His eyes burn. Meanwhile a peasant girl passes, carrying a loaf of bread; fresh, odorous bread; the smell of it fills his nose tormentingly.

"Peasant girl," he calls out in a weak voice, "a piece of bread."

"Pay," she answers curtly.

"I have no money."

"Those that have no money don't eat."

"I am a king's son. When I return to my home I will send you a king's treasure."

"Tell it to the wind. . . . Debts written in water. . . ."

"I am dying of hunger."

"What's new about that? It's happened to your betters."

She walks on a little space, then turns back.

"I'll tell you what. I like you. Marry me and I'll give you bread."

"I can't. I'm in love with the queen's daughter."

"And you want to eat?"

"I'm hungry."

"Marry me and you'll not be hungry."

The peasant girl was obstinate, hunger gnawed at him, and he had to yield. He pledged her eternal faithfulness.

— מעשיה יפה מאד.

והיא קרבה אליו בלי חמדה.

— שבי, צהובה.

ותשב.

— האם אינך אוהבת מעשיות?

— וכי אני יודעת?

— ועל אודות בת-מלכה ישנה בראש ההר על ערוגת

בושם, על ענן — כבר שמעת בחייד?

— הבלים!

— אין אלה הבלים! המורה הזקן בבית-הספר ספר. באוני

ארבעה תלמידיו הטובים אמר: לכו אל ההר ועלו עלי, ותעוררו

את בת-המלכה הישנה...

— למה?

— גם הם שאלו: למה? והמורה הזקן אמר: לפי שהיא

נערה טובה, נערה מתוקה, נערה יפה, יפהפיה. נערה אמיתית

כהאמת לאמיתה.

— עודך מסתולל, אדוני!

— איני מסתולל כל עיקר!

— אבל השמרו — אמר להם — מפני המכשפות. הלא יודעת

את, שעל בת-מלכה ישנה צובאות מכשפות?

— איני יודעת מאומה...

— כן הוא. ועשו להם הנערים רובי עץ, וכידוני עץ, ומקלות

וילקוטים לקחו, ויצאו לדרכם.

היא מפקת.

— אינך שומעת, צהובה... עיפה את...

— כן. גם האויר רע, שלושה ימי אביב היו, ימים חמים

וטובים; ועתה שם הקור, גם הגשם... היום חג היהודים. וכשהם

חוגגים, השמים בוכים.

והודעו פתאום. כברק עברה במוחו המחשבה: אביב —

חג יהודים — חג האביב — חג הפסח, חג המצות.

הנני משלם — כמה? — כמעט צעק.

כצאתו מבית-המוון פרץ בשחוק.

עוד הוזהר שוכב בי אחד מאבות אבותי, אולי איזה רב או

מריץ, זכרונו לברכה! איני יכול להתלש מן הסביבה —

והעיקר מן ה"סדר". האדם קבוע במנהגים כיתד בכותל...

בשנה הראשונה אחרי עזבו את בית הוריו, כמעט השתגע

מגעגועים אל ה"סדר".

בלילה קפץ ממשכבו וילבש שמיכה לבנה, והגיד את ההגדה

על פה. אך כשהגיע אל "המכות" הונח לו; שב ורפא לו...

אבל לישון לא יכול כל הלילה.

בשנה השנייה נסע הבייתה, מיראה פן יתגעגע שנית. בכל

משך הדרך היה לבו דופק... אז נכנע לפני הוריו... הלך עם

אביו להתפלל... אחרי כן ישב בהסבה, קרא בהגדה בנגון,

כרבעי. אמו התמוגגה משמחה, אך כשהגיע התור לספור את

המכות — התפרץ.

אז נפלה מחלוקת בינו ובין אביו. הוא אמר, שהטובל אצבע

בכוס ומזה כאילו עובד עבודה זרה; ואביו קרא, שכן נדפס

שחור על גבי לבן בהגדה... שבעל ההגדה היה חכם ממני

אלף אלפי פעמים, וכיוצא בזה. — ביום הראשון לחול המועד

עזב את העיר, לבלי שוב אליה עוד. ועתה הוא מסתפק, אם

התנהג אז כשורה.

לאיזה צורך ציער את הזקנים?

מאהבת האמת!

היש אמת בעולם?

לנו הצעירים נחוץ הצער. לנו הצער הוא מקור ברכה, מקור

כוחות לשבר ולמגר את הצורה הנושנה וליצור צורות חדשות...

אך הם? הם, הזקנים?

שם הצער מקור דמעות, והדמעות דמעות-חנם; עברו ימי

A hare ran across the field, and they called him to witness the marriage. The king's son snatched a piece of bread and followed the peasant girl toward the village.

Yellow-face opened an eye and closed it again. The story wove itself on.

For a long time the prince lay sick in the village; the fresh bread had been too much for him. Then he became better and married the peasant girl. And since he could neither plow nor sow nor reap, but could read and write, he became the village teacher. Their married life was peaceful. . . . The peasant girl used to call him, lovingly, "my little loony," and he would smile foolishly. But he kept the queen's daughter in a secret place in his heart. Who knew? The peasant girl used to work with the nobleman's automatic reaper; some day something might happen, then he would renew the quest. . . . Of course he never clothed the thought in words . . . quite possibly he was not even aware of the thought. The hope found a hiding-place in an obscure corner of his heart, and he kept the secret to himself.

But nothing happened to his peasant wife. Indeed, she became sturdier and stronger from day to day. Not so with him. It may have been the coarse peasant fare, and it may have been the vain-longing in his heart; in any case, he aged early. And when he observed that his beard had turned gray, that his eyes were dimming, that his forehead was wrinkled, he called his pupils to him and, weeping, revealed to them the secret of the queen's daughter. They broke into laughter: teacher had taken leave of his senses! And yet . . .

He became aware that the light had changed. Darkness had fallen. He looked out through the window; the weather, too, had changed. A wet snow was falling. He

felt a contraction of the heart. Hastily he picked up a bread-pill and threw it. This time he hit the target, and Yellow-face started up.

"Come here, Yellow-face, I'll tell you a story."

"What do I want stories for?" she asked.

"It's a pretty story, all about peasant boys in search of a princess."

"That's silly."

"No, it's not silly. The princess is asleep on a flower-bed on the summit of a mountain. The village teacher told them to look for her."

"Not a bad idea."

"Sure it's not a bad idea. The princess is good and beautiful and clever."

"Quit making fun of me. You'd better pay and go."

"Sure, sure. But the youngsters of the village armed themselves with wooden swords and wooden spears. . . ."

Yellow-face yawned.

"Are you tired, Yellow-face?"

"God, what weather!" And she added, irritably: "Whenever there's a Jewish holy day there has to be bad weather."

"What sort of holy day do you mean, Yellow-face?"

"It's their Easter."

So that was the meaning of the running about in his lodgings, the restlessness in the streets! Passover!

He paid and ran out.

In the street he burst into laughter.

Somewhere in him a reincarnated soul was stirring: a grandfather's, or a great-grandfather's. What a pang of homesickness! Every man is a carrier of reincarnated souls.

The first year he was away from home he nearly went

out of his mind with homesickness when the night of the seder came round. The family where he lodged had been invited out for the seder, and he had had the run of the house to himself. He went to bed early, having nowhere to go. But he had forgotten to pull down the shades and the moonlight woke him. He came to with a painful beating at his heart. He lay there a long time, wondering what it was. Then he remembered. Suddenly he sprang up, tore the sheet off the bed, wound it about him like the white ceremonial garment his father wore at the seders, and ran from room to room bellowing the seder prayers at the top of his voice, by heart. The second year, terrified by the recollection of his homesickness, he sold his overcoat and made a trip home for the Passover. On the way home he kept repeating to himself that he was going to give in, give in completely. And, indeed, he went with his father to synagogue, came home, let his mother prepare the seat for him at the seder table, with the ceremonial cushion; and at the right moment he asked the ritual "Four Questions" of the seder. But when it came to that part of the ceremony which rehearses the Ten Plagues visited on the Egyptians, he could not stand it any more. He simply refused to follow the hallowed custom of flipping a drop of wine out of his glass at the mention of each plague. And farther on in the service, where the sages of old discuss the manifold character of the plagues—the plagues within the plagues, as it were—he almost ran from the room. It was all his mother could do to keep him there. But on the third day of the Passover he left, without saying good-by to his father. His mother waited for him outside the city.

He mounted the stone stairway from the river bank.

He was sorry for that incident now. What sense had

there been in hurting them so? In those days he used to justify himself by saying: "For the sake of the truth." Was there such a thing as truth?

His thoughts ran on: "We, the younger ones, must suffer. Our pains are creative; they drive us to new work, the production of new forms. But the pains of the old people are fruitless; they only end in futile tears, but at least the heart does not become petrified."

He traversed the Krasinsky Park. The milk institute was deserted. Belated people hurried along the walks. He drew near the hillock that looked out over the Nalevki Street. He was tired, but it was still too early to go home. He sat down on a bench facing the little hill.

On its lower slope the hillock was bare, as if a barber had shorn it; higher up there were tufts and patches of grass and thorns; here and there a bush or even a clump of trees. Birds could nest and sing there. *She* was very fond of birds. Once she used to work in the country, and whenever she heard birds singing, the tears came to her eyes and she couldn't hold them back; it was as if her soul wept, she said, it was so sweet.

And there were times when she talked in such a strange, wonderful way. . . . She would play with the tips of her long white fingers, with their needle-scars; or she would touch the tips of her even whiter teeth. She would use expressions like "soul-star." . . . Where had she picked it up? Perhaps she too was a concealed princess; her mother, with her washing-bales, was no mother, but a witch, watching over her to see that no stranger prince approached and woke her up.

Well, if that was so, *he* wasn't the prince. The prince had to be pure from sin.

A nurse with four little charges hurried by. The boys turned aside and began running toward the hill. Boys

היצירה — המוח נתקשה, והדמעות מתגלגלות, לא נטפי אור הן
הדמעות...

אבל אז משכיל היה, בכפירה ב"כפרות" התחיל, באילן גדול
נתלה... הרמב"ם אומר! ואחרי כן: הטובל ומזה עובד עבודה
זרה... טפוי!

עובר הוא את גן קראשינסקי.

"בקצה הגן יש גבעה קטנה; שם ילדים מטפסים ועולים...
על ראש הגבעה ישינה בת-המלכה... וילדים, הגורים חרבות
עץ, עולים להלחם במכשפות ולגאול את בת-המלכה... כי טובה
ומתוקה היא, וחכמה היא, ואמיתית היא — כאמת לאמיתה!
כל הטובל אצבע ומזה — גם היא תאמר שהוא עובד עבודה
זרה..."

וילדים, ארבעה במספר, עולים."

עיף הוא מעמל העליה אל תוך העיר, וישב לנוח על הספסל.
והנערים עולים לפניו...

והנה ההר מתחת ערום וחשוף; אך במידה שהם עולים,
ההר מתכסה דשאים וירק עשב, וגם פרחים... אחרי כן יראו
גם עצים נמוכים, ובתוך ענפי העצים צפרים משוררות...

היא אוהבת שירת צפרים; כשהיא מקשיבה לשירת צפרים,
היא בוכיה; כן היא אומרת. והיא אומרת, שהדמעות הללו,
שהיא דומעת בשעת שירת הצפרים, טובות הן מאד, דמעות
הנשמה הן... מאין היא לוקחת דבורים כאלה? רודמת, שוכנת
בה אינו נשמה... אולי גם היא בת-מלכה, ואני איני יכול לעורר
אותה... איני נער, שלא טעם טעם חטא...

והנערים עולים. פתאום נראתה אחת המכשפות. והנערים
שלפו את חרבותיהם לקראתה. אך היא צחקה, ותאחו ביד אחד
מהם, ותשאל בנעימות:

— "לאן אתה הולך, עלם?"

— אל בת-המלכה.

— "ומה לך ולבת-מלכה?"

— חפץ אני לעוררה.

— "משום מה?"

— משום שהיא טובה ומתוקה — כה אמר המורה.

ותצחק המכשפה, ותשאל:

— "ואתה אוהב ממתקים?"

— מאד מאד! — ענה הנער בתמימות.

— "אם כן, חדל לך מטפס על ההרים; הא לך ממתקים?"

ותושט לו סל מלא ממתקים — "אכול כנפשך שבעך?"

ותשב; וישב הנער לרגליה, ויאכל...

— "אם אוהב, אמלא את הממתקים עסיס, וישכר הנער;

ויתגולל ארצה... ואם אוהב — ירוצץ את גולגלתו בתחתית

ההר..."

והשלושה שהלכו להם, פגשו על דרכם איש זקן, בעל זקן

לבן וגבות עינים ארוכות מאד, והזקן אחז ביד אחד הנערים

והשנים הנשארים נסו.

— "לאן?"

— לעורר את בת-המלכה.

— "לאיזה צורך?"

— לפי שהיא חכמה! — כה אמר המורה, הוא יודע!

— "ואתה אוהב את החכמה?"

— כן, עד כלות הנפש!

— "הי! הי!" — הילל הזקן בשריקה — "אם כן למה לך

לעורר בת-מלכה? הא לך ספר מחוכם מאד! אם תקרא דף

אחד, תחכם מאבין ואמך; ואם שני דפים — מכל אנשי הכפר;

ושלושה — ויהי המורה כנגדך כקליפת השום, הרוצה אתה?"

— אני רוצה.

— "שב!"

וינח הזקן לפניו ספר גדול, מכורר עור ומוזהב בצדיו.

armed with swords and spears—"they ascend the moun-
tain." The nurse became angry; it was time to go home;
their parents would be worrying . . . it was a festival
day. The boys pay no attention: "To the princess!"

He closed his eyes and saw the village schoolmaster's
pupils mounting the hill to the princess, their wooden
weapons in their hands. . . . A cloud is spread between
the "rescuers" and the princess. They do not see her; they
only believe in her. Shall he let them reach her?

And here the old witch comes swooping down through
the cloud, riding on her broomstick.

She takes one of the boys by the hand.

"Where are you going, little one?"

"To the princess."

"What have you to do with her?"

"I want to waken her."

"What for?"

"I want to marry her."

"What do you want to marry her for?"

"She's so good! Our teacher told us. And she's clever
and sweet. Teacher knows."

"Sure he does! And you, of course, like good, sweet
things."

"You bet I do. Mamma calls me 'Sweet-tooth.'"

"Well, you silly little boy, what's the sense of crawling
all the way up the mountain and getting all tired out? I
can see you're a noble and delicate child—"

"What's that got to do with you?"

"You silly little fellow, don't you see I'm your auntie?
Don't you know me? I'll give you all kinds of sweet
things."

She waves her broomstick in the air. Hocus-pocus! And
right at the boy's feet falls a basket full of the loveliest
things: almonds in their yellow chemises, pressed figs,

bunches of raisins, flaming oranges, chocolates, and other
tempting things that the boy didn't even know by name.
He uttered a cry of glee and fell on his knees before the
lovely basket.

Meanwhile the other three went on. Against them came
the magician, old, white-bearded, with heavy white eye-
brows, and big blue spectacles on his nose.

He heard the creaking of the park gate and opened his
eyes. The nurse and her charges had disappeared. He got
up from the bench and hurried out into the almost des-
erted Nalevki Street. Meanwhile the story went on weav-
ing itself in his brain.

The old magician stops one of the three.

"Where are you off to, young man?"

"To waken the princess. I want to marry her."

"What for?"

"Teacher told us wonderful things about her. She's so
clever."

"You want to learn from her how to be clever?"

"Sure I do. A man ought to be clever. If you're clever,
you get money and medals."

"Well, well, I can see that you're quite clever already.
And if you want, you can become as clever as can be,
without the princess."

"How?"

"Very simple. Here!"

The old man takes out of his inside pocket a little book
bound in white leather and edged with gold, and hands it
to the boy who is quite clever already.

"Sit down and read. When you'll have read one page
through, you'll be cleverer than Daddy and Mamma;
after the second page you'll be cleverer than everyone in
the village; and by the time you're in the middle of the
book you'll be as clever as three professors."

והאותיות גדולות, והנער קורא ומתמלא חכמה, עד שחש בראשו... עד שנעשה ראשו סחרחר...
— גם את גולגלתו אנפץ! — חשב בודון-לב.

פתאום התחלחל; קר לו. במנעל השמאלי סדק, ודרך הסדק עולה הקור הלח. צריך ללכת, אך עוד שני נערים הולכים! בשביל האחד, המבקש את היופי, יבנה היכל שיש או היכל קרח, ויבוא, ויתקע בקרבו... את תכנית ההיכל יקח מן התרגום שני. והתרגום שני הוא הזכרון היפה האחד מימי ילדותו... ולהיפל — מגדל. ואחרי עידן ועידנים יתנפל הנער מראש המגדל, ויתגולל מן ההר. לא ייטב חלקו מחלק רעיו...

אך הרביעי הולך, הולך, הולך... וכאשר ישנה: הולך, הולך, הולך, היא תעצום את עיניה ותתנמנם, ותניח ראשה, מתרפקת עליו, והוא יביט אליה בעינים קרות, וישתומם על משא בשרחי, שהוא נושא לחנם, ואם ישק למחצה, תהיה הנשיקה נשיקת סריס, נשיקת הולך ערירי...
— טפוי —

השמים מטפטפים; המדרכה הלחה מתנוצצת. בכל איבריו מתפשט הקור.

ודוחפים אותו בצד ובכתף. רצים אל בתי-התפילה, השוטפים כל ימות השנה הם הולכים בחושך, ואם יראה להם ניצוץ אור, הם חוטפים אותו ושמים בקרבם, ומניחים כבקופסה. אסור לשמות, אסור לשחוק, וכבוא מועד, הקופסה נפתחת מאליה! וזה שמחת החג...

ועל מה הם שמחים?
יש חפצים ויש חלופי חפצים — סורוגא"טים של חפצים, את החפצים לקחו מתי מספר. מתי מעט, והשאר מסתפק בחלופים. החג הוא סורוגא"ט של שמחה, כן הוא.

הוא עולה במעלות אל מעונו. ככה אור היום ואור השוער עוד איננו ממהר הוא לכבות ומאחר להדליק. שונא הוא את המעלות החשכות. גפרורים אין לו, לשכנו יש פנס-חשמל. כשהוא עולה, הוא מאיר לעצמו...

אבל הוא אינו מתקנא בשכנו. יש לו פנס של חשמל, אך אשה מכוערת, והכיעור חטא הוא, חטא היוצר. ועבירה גוררת עבירה. משרתת יש להם והיא שד משחת. שחורה היא ומתנוצצת משומן... ועיניה קטנות ודוקרות; ושפתיה גסות, עבות.

על דלת שכנו הוא עובר בחפזה; מיראה — פן יפתח איש משם את הדלת.

ופתאום, בפנותו לימין, ובחשכה תמונת אור מתבלטת. מפה לבנה כשלג — שולחן ה"סדר" — ברק כוסות אדומות, כלי כסף מבריקים — אשה מברכת על הנרות — האשה הקטנה היא אמו — הוא רואה אותה מאחוריה — כתפותיה הכחושות רועדות — היא בוכיה — עליו היא בוכיה — ואזניו מקשיבות ושומעות את ההגה הרטוב מדמעות: והוא איפה סועד? היכן יסב?

— סבל הירושה מתחיל! — חשב ברוגזה ויעמוד. אך מלמטה נשמעה עלית השוער. התמונה נעלמה, ועתה צר לו על העלמה.

וצר לו, שאמו לא פנתה אליו. בלי ספק פניה עוד רעים ודלים יותר מאז... כותבת היא, שאינה ישיבה בלילות... מערב עד בוקר היא בוכיה, גם בחלום.

תוקע הוא את המפתח בחור המנעול ומרגיש שידו רועדת. — סבל הירושה! ליל נדודים הולך... — אך היא תבוא — יתנחם.

The youngster snatches the book and sits down to read. The last two have meanwhile gone on. Suddenly the snake blocks their path. One of them runs away; the other remains, paralyzed with fear.

But the snake doesn't bite him. It draws its tail across its fangs and asks in a snakish-friendly voice:

"Whither away, young man?"

Well, he's going to the princess, to wake her up and marry her because teacher said she was beautiful.

"Do you like beautiful things?"

"Of course."

"Then come with me. Do you see that crystal palace over there? It's full of little dolls; they wear sateen dresses and slippers of white silk. . . . They have cherry-red lips and eyes that flash like precious stones. . . . You'll choose the doll that you love best, and look, you won't have far to walk; it's close by, no climbing."

But what about the fourth one, the one who ran away and returned? What's to be done with him? Let him reach the princess? That would be a pity. He would be the unhappiest of the boys. He would be left without anything—he would not even have a vain-longing to look back on and self-reproaches to cling to.

And yet for her sake he must do it. He must let the boy reach the princess.

After which, a wedding ceremony, music, dancing, a honeymoon trip, a stroll in the hanging gardens.

And she—she will close her eyes blissfully, and she will be so moved that she will let him put his arms round her and draw her on to his lap, and he will wonder what he is doing it for. She will put her hot cheek to his, he will feel her sweet breath, he will kiss her, and inwardly he will say to himself: "Swine!" She will jump up from his lap, terrified, and she will start crying brokenly, and he will throw

himself at her feet and implore her pardon; and in his heart he will say to himself: "Clown!" And she will forgive him at last, but for a long time she will not come to see him again. . . .

Somebody elbowed him aside; he slipped and almost fell down on the wet pavement.

The staircase lay in shadow—only one oil lamp for two flights. He had no matches. His neighbor on the same floor had an electric torch, but he didn't envy him that: the man's wife was so ugly. Whenever he passed their door he trembled lest she show herself. Ugliness is the greatest of all sins. And if the woman was ugly, the servant girl was even uglier. He shuddered, partly out of revulsion, partly with the cold. He had forgotten that his spats were torn and he had stepped into puddles. In the night he would cough and perhaps run a temperature. The doctor would come and threaten him again with tuberculosis. Who cared? Let it be tuberculosis, as long as something happened.

He stood stock-still in terror.

There in the dark corner of the stairway a picture had suddenly risen before him. A seder table, a snow-white gleaming tablecloth, three red engraved wine-beakers, gleaming plates, silverware, candles in three tall, wrought-silver candlesticks: Mother stands there, saying the benediction over the candlelights. . . . She has her back to him. . . . Her shoulders tremble. . . . She is weeping into her hands . . . weeping for him. . . . Where is he? Where is he now?

"Ha! It's beginning!" In a rage he dashed up the remaining steps three at a time. And then suddenly he regretted the rage and the hurry. His mother might have turned round to him. What did she look like now? She

בצעדי־און בא אל חדרו ביד תקיפה הדליק את המנורה.
— די! שכב, אבי זקני, בקרבי, ודום! כבר בא מועד! אינני
רוצה להתגעגע! איני מתגעגע כל עיקר!
והצלילים מרקדים על הקירות, והוא מרגיש, שהוא מתחיל
לפתח מפניהם.
ויפן, וישם עינו בדרך השולחן, ויתבונן בלי משים בראי הקטן
שעל השולחן.

— אינני מכוּער כל כך — צחק — אבל חיוור אני כמת!
ובקרבו, מרגיש הוא, מתעורר כאב.
והכאב הולך ומתחזק, והוא דוקר וקורע את כליותיו... אין
אלה געגועים עוד, ואין זה צער, אלא כאב, כאב גס... יסורים...
— ראשי סהרחר — משטה הוא בעצמו — אנוח קצת.
וגלוי־עינים הוא שוכב על משכבו, ומרדף את הצללים על
הקיר.

עולה על לבו פתאום חוק ה"העתקה": "אם רוצה אני, הנני
מעתיק את ידיעתי למקום אחר, לזמן אחר. כובש אני את
זכרונותי וקוברים בקרן־זווית חשכה, ומעורר זכרונות אחרים."
ורוצה הוא לחשוב על דבר הנער הרביעי... ההולך...
האם ירשה לו להעיר את בתי־המלכה! ולמה לא ירשה?
אך לשוא! אינו יכול להנתק מזכרונות הסדר. צלצול באזניים,
שומע הוא בפירוש חג טוב! — קול אביו. — חג טוב! — קול
אמו. אינו רואה אותם, אך את קולם הוא שומע... דק ומחוספס
הוא הקול בשמחת החג מלמעלה, אך בתוך קול אביו נשמע
הרגז, ובקול אמו — דמע...

מתהפך הוא על צדו ומשקיף בעד החלון.
מנוגה החלונות המקבילים מופצים כתמי אור, והוא מתבונן
בהם, הכתמים מתנועעים — כתמי שמחה הם, שמחת החג —
שם קוראים את ההגדה, שם סופרים את המכות — — —
ופתאום התלכדו הבהרות לתמונה מזהירה.

עוד הפעם שולחן הסדר. — אך שולחן גדול, גדול מאד,
משתרע הוא לאורך, ואת קצהו השני אינו רואה... ברקי כוסות
מאדמים, ברקי כלי כסף וזהב — משפחה גדולה מסבה, לבושי
לבנים כולם...

והנשים עטופות לבנים גם הן... וזמזום שיר ההגדה נשמע...
נגינה ספרדית הוא שומע...

פתאום קול דופק.
רטט־אימה — פני המסובים נעוו...
— מי שם?

— אני — דון פירארו... להצילכם באתי... חרשו עלי רעה...
עלילת דם... בקשו בחדר הסמוך... פתחו לי.

פתחו לו. החדרה בא אציל ארץ הדמים — — —
— עושו, חושו, בקשו את הפגר.

ורצים כולם אל החדר הסמוך, ושבים משם, וסוחבים פגר
חיוור, בלי נטף דם...

אימה חשכה — יאוש — — —
— קחו איש סכיננו — קרא האציל, וישמעו בקולו, ויקחו
איש סכיננו.

— נתחו את הפגר! — וינתחו.
— אכלו, בלעו את הנתחים! — — —

צלצלי חרבות בחוץ, והם אוכלים בכל פה. ובולעים —
צלצלי חרבות במסדרון, ושארית הפגר נבלעה; נבקעה הדלת
ברעש — אך מן הפגר אין זכר — — —

— בקשו, שומרים!
— — —

וישכח את כאבו, ויחשוב:
— צריך לכתוב את המחזה...

אך זה לא יעלה בידי —
אין לי הכוח, אין לי העוז לכתוב דברים קשים ונוראים...

בקרבי אין שמשות, כי אם ניצוצי־כוכבים — לפעמים כתמי

wrote that she lay awake through the nights. . . . She'd
sent him four pairs of socks a little while back. "Do be
careful and keep your feet warm."

"Bah!" He shook himself. "A man must be a man."
He entered his room with firm footsteps; with firm
hand he lit the lamp. He didn't like the dark. He looked
round. "What poverty!" Cobwebs in the corners; but, as
against that (he smiled bitterly), at least no scrap of the
forbidden leavened bread. Well, tomorrow someone would
invite him out; he would hang around the German syna-
gogue at service time; he knew a certain teacher. . . .

He sat down on the bed. The lamp smoked a little; he
got up to fix it, and forgot himself. What was it he had
got up for? He sat down again, drew his feet on to the
bed. His eyes fell on the mirror hanging by the bed. He
took it down and examined himself.

He smiled. "I'm not as ugly as she makes out." He hung
the mirror up again. "Yes, rather dark, like a Tatar; but
what eyes!"

He is proud of his eyes. Few women can look at them
and not be moved. . . . When he becomes intimate with
a woman she always kisses him on the eyes. His lips—well,
they were a little too full . . . too ready to kiss, danger-
ous. Even in the old days, when he lived at home. . . .

The thread breaks. What's happening at home just
now? Has Father come back from synagogue service?

He hears his father's greeting: "Happy Festival!" He
hears his mother's answer. No happiness in the voices.
How can there be, God help them? An only son, and he
far away.

He tries to shift his thoughts to other matters, but with-
out success. The seder refuses to be conjured away. This
is the fifth year.

He gets out of bed and walks over to the window. The
wet stones in the courtyard below throw back in flickering
ribbons the festive lights in the apartments opposite. He
will not lift his eyes to the windows above. But he must.
. . . He lifts them slowly, but halfway to the first floor he
stops again, as if again paralyzed. Another picture:

A seder table, utensils of gold and crystal. Is it a family?
No, it must be a gathering of several families. The women
are in strange habit, fashions that have passed away many
generations ago. Men in white, embroidered ruffs under
their white covering garments. . . . Golden circlets, gold-
embroidered skull-caps. . . . What part of the seder serv-
ice are they at? A murmurous *recitativo*—

Then, suddenly, a knock at the outside door.

The men become rigid; the women tremble; a girl
faints away, and a young wife falls on her husband's neck.

From outside a voice: "Open in the name of the law!"
Ha! The blood-libel!

The patriarch of the family cries out: "Quick! Look
under the table." A few men bend down. Horror of hor-
rors! A dead child!

The patriarch of the family stands up and issues com-
mands in a tense but firm voice.

"Put it on the table and cut it up."

It is done. The banging on the outside door becomes
more insistent. Footsteps. Ring of steel on steel.

"Everyone take a piece on his plate."

It is done. The intruders are now banging at the inner
door.

"Eat!"

The pieces are eaten up. Police and soldiers burst in
then. They look everywhere in vain. They go out raging.
And when they are gone the furious cry of the prayer goes
up from the assembly of celebrants: